

Udskriftsdato: 3. januar 2026

2009/1 BSF 30 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om afholdelse af vejledende folkeafstemning i forbindelse med fremtidige udvidelser af EU

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 29. oktober 2009 af Pia Adelsteen (DF), Kristian Thulesen Dahl (DF), Martin Henriksen (DF), Pia Kjærsgaard (DF), Tina Petersen (DF) og Peter Skaarup (DF).

Forslag til folketingsbeslutning

om afholdelse af vejledende folkeafstemning i forbindelse med fremtidige udvidelser af EU

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af indeværende kalenderår at fremsætte lovforslag om, at den danske befolkning skal spørges ved en vejledende folkeafstemning forud for enhver fremtidig udvidelse af Den Europæiske Union.

Bemærkninger til forslaget

Formålet med indeværende beslutningsforslag er at sikre, at den danske befolkning får mulighed for at tage stilling til fremtidige udvidelser af Den Europæiske Union i form af en national vejledende folkeafstemning, inden den endelige beslutning om udvidelsen træffes. En folkeafstemning om EU-udvidelse sikrer en bred folkelig og demokratisk debat om emnet og sikrer ligeledes folkelig legitimitet til udvidelsen, såfremt denne vedtages. De franske vælgere er de eneste, der hidtil har haft mulighed for at give deres mening til kende i forbindelse med en udvidelse. Denne fandt sted i 1972, da de franske vælgere blev bedt om at tage stilling til, hvorvidt Storbritannien, Danmark og Irland skulle optages i det daværende EF. Cirka 68 pct. af de franske vælgere stemte for, mens ca. 32 pct. stemte imod. I de fleste EU-lande har der været megen diskussion om en eventuel fremtidig udvidelse med Tyrkiet. Indtil videre har Frankrig og Østrig bebudet en folkeafstemning om netop dette spørgsmål, såfremt det skulle blive aktuelt.

Østudvidelserne i 2004 og 2007

Udvidelsesprocessen har inden for det sidste årti taget stor fart og grundlæggende ændret EU-samarbejdet. Optagelsen af de ti nye østeuropæiske lande samt Rumænien og Bulgarien har ændret samarbejdet, herunder særlig ført til en uheldig stigning i international kriminalitet grundet det grænseløse Europa. Senest har vi set, at EU's medlemskreds er blevet udvidet med landene Bulgarien og Rumænien. Naturligvis er der noget grundlæggende godt i, at vi i Vesten knytter os tættere til de lande, som for kun et par årtier siden hørte til på den anden side af jerntæppet. Således kendes det fra Europarådet og OSCE, hvor væsentligt det er med samarbejde og internationale organer, der favner så bredt, at alle europæiske demokratier – lige fra Norge til Azerbajdjan – kan være medlem. At nogle af medlemmerne mere er på vej mod demokrati end i mål, spiller ikke så stor en rolle. Det væsentlige er, at Europa ikke er delt, men samlet. Men at samarbejdet med Bulgarien og Rumænien eller aktuelle og potentielle EU-kandidatlande i Europarådet er godt, er imidlertid ikke ensbetydende med, at disse landes medlemskab af EU også skulle være en berigelse.

I tiden op til Bulgariens og Rumæniens indtræden har særlig Kommissionens udsendte, Klaus Jansen, påpeget de alvorlige problemer med korrruption, som gør sig gældende i Bulgarien. Men som reaktion valgte Kommissionen at give Klaus Jansen en reprimande og indskærpede, at offentligheden ikke måtte kende resultaterne af hans undersøgelser. Forslagsstillerne fastholder, at medlemslandene i EU skal leve op til en streng fortolkning af Københavnskriterierne. Derfor er det utåleligt, at man sidder beskyldningerne om, at mafiaen i Bulgarien styrer både partier, fagbevægelse, embedsapparatet og domstolene, overhørig. Ganske få er i dag i tvivl om, at det var en fejl at optage Rumænien og Bulgarien. Disse lande var ikke på nogen måde klar til EU-medlemskab. Begge lande er bundkorrupte. Deres retssystemer fungerer meget ringe, og økonomisk er de langt efter EU-gennemsnittet. Landene vil med sikkerhed være dybt afhængige af økonomisk støtte fra andre EU-lande i årtier fremover. EU må ikke begå lignende fejltagelser fremover. På nuværende tidspunkt har EU godkendt Tyrkiet, Kroatien og Makedonien som kandidatlande. Albanien, Bosnien-Hercegovina, Montenegro, Serbien, Kosovo og Island er potentielle kandidatlande». Kendetegnende for disse lande er, at de alle på nær Island ligger langt fra EU-gennemsnittet, når det gælder den økonomiske og demokratiske udvikling, og at de alle – med undtagelse af Island – er dybt korrupte. Det største af landene, Tyrkiet, er ikke engang et europæisk land!

Folkeafstemninger i Danmark

Det er muligt uden for grundlovens bestemmelser at afholde folkeafstemninger af vejledende karakter. Men i praksis har det vist sig, at der stort set kun afholdes folkeafstemninger i de tilfælde, hvor det er nødvendigt efter grundloven. Siden 1916 har der været afholdt 16 folkeafstemninger på landsplan.

Kun to gange har der været afholdt vejledende folkeafstemninger, som altså ikke var påkrævet ifølge

grundloven. Den første var i 1916 vedrørende salget af De Vestindiske Øer til USA (vedtaget). Den anden var i 1986 vedrørende afstemningen om Det Indre Marked (vedtaget).

Alle øvrige afstemninger er afholdt, fordi det var påkrævet i grundloven. Tre gange har der været stemt om ændring af grundloven. Den første var i 1920 som følge af genforeningen (vedtaget). Anden gang var i 1939 (forkastet). Tredje gang var i 1953 (vedtagelse af vores nuværende grundlov). Afstemninger vedrørende ændring af valgretsaldere har været afholdt fem gange. Første gang var i 1953 (valgretsaldere blev sat ned fra 25 til 23 år). Anden gang var i 1961 (valgretsaldere blev sat ned fra 23 til 21 år). Tredje gang var i 1969, hvor forslaget om at nedsætte alderen fra 21 til 18 år blev forkastet og valgretsaldere således forblev 21 år. Fjerde gang var i 1971 (valgretsaldere blev sat ned fra 21 til 20 år). Femte gang var i 1978 (valgretsaldere blev sat ned fra 20 til 18 år).

De resterende seks afstemninger har været afholdt enten efter grundlovens § 20 eller efter § 42. Den første var i 1963 og skete i medfør af grundlovens § 42 efter anmodning fra en tredjedel af Folketingets medlemmer. Der stemtes om »jordlovene«, som bortfaldt ved afstemningen. Anden gang en folkeafstemning blev afholdt efter grundlovens § 42, var i 1993, hvor der blev stemt om Danmarks tiltrædelse af Maastrichttraktaten suppleret med Edingburghafgørelsen (vedtaget).

De øvrige fire afstemninger er sket med hjemmel i grundlovens § 20. Den første af disse var i 1972, hvor der blev stemt om Danmarks tiltrædelse af De Europæiske Fællesskaber (vedtaget). Næste gang var i 1992, hvor der stemtes om Danmarks tiltrædelse af Maastrichttraktaten (forkastet). Fjerde gang var i 1998, hvor der blev stemt om Danmarks tiltrædelse af Amsterdamtraktaten (vedtaget). Femte gang var i 2000, hvor der blev stemt om Danmarks deltagelse i den fælles valuta, euroen (forkastet).

Regler for landsdækkende folkeafstemninger i Danmark

Danmarks Riges Grundlov indeholder regler for, hvornår emner skal sendes til folkeafstemning. I dag er der følgende muligheder for at afholde landsdækkende folkeafstemninger i Danmark:

- Lovforslag om ændring af grundloven skal først vedtages med almindeligt flertal i Folketinget. Hvis regeringen ønsker at fremme sagen, udskrives nyvalg. Det nye Folketing skal ligeledes vedtage lovforslaget i uændret form. Til sidst skal forslaget sendes til folkeafstemning. Ud over at der kræves et flertal af de afgivne stemmer, skal mindst 40 pct. af alle stemmeberettigede stemme for forslaget (jf. grundlovens § 88). Denne form for afstemning kaldes obligatorisk forfatningsreferendum.
- En tredjedel af Folketingets medlemmer kan kræve et lovforslag sendt til folkeafstemning inden for en frist af tre søgnedage fra lovforslagets endelige vedtagelse (jf. grundlovens § 42). Dette kaldes et fakultativt lovreferendum.
- Ændring af valgretsaldere. Lovforslag om ændring af valgretsaldere skal vedtages af et flertal i Folketinget, derefter bliver spørgsmålet sendt til folkeafstemning. Forslaget falder, såfremt et flertal er imod og dette flertal udgør mindst 30 pct. af de stemmeberettigede. Dette kaldes et obligatorisk lovreferendum om valgretsaldere.
- Suverænitetsafgivelse. Lovforslag om afgivelse af suverænitet til mellemfolkelige myndigheder skal vedtages af mindst 5/6 af Folketingets medlemmer. Hvis et sådan flertal ikke kan opnås og der kun opnås almindeligt flertal, skal lovforslaget sendes til folkeafstemning. For at nedstemme forslaget skal mindst halvdelen stemme imod det, og disse skal udgøre mindst 30 pct. af alle stemmeberettigede (jf. grundlovens § 20). Dette kaldes et obligatorisk lovreferendum om suverænitetsafgivelse.
- Vejledende folkeafstemninger. I modsætning til de fire ovenstående er denne form for folkeafstemning ikke grundlovsreguleret. Men et flertal i Folketinget kan gennem vedtagelse af et lovforslag beslutte at afholde vejledende folkeafstemning om et givet emne. I teorien betyder dette, at Folketinget ikke nødvendigvis behøver at rette sig efter resultatet. Det vil dog være helt utænkeligt, at Folketinget skulle finde på at ignorere resultatet af en folkeafstemning, selv om den går imod et folketingsflertal.

tal. En sådan handling vil mange mene strider mod demokratiet. Den ville føre til omfattende politikerlede. Desuden ville en del af de siddende politikere nok få vanskeligt ved at opnå genvalg.

Den første af ovenstående muligheder for folkeafstemning i Danmark, § 88, omhandler proceduren for ændringer i grundloven, mens den anden, § 42, omhandler et spektrum af afstemningstemaer, der alene begrænses i § 42, stk. 6. Grundlovens § 20 og § 29 omhandler specifikke temaer. Afstemninger på grundlag af disse muligheder har alle bindende virkning. Den sidste mulighed har ikke bindende virkning for Folketinget, idet den er vejledende. Denne metode kan af politikerne bruges til at »vejre« stemningen i befolkningen. Den har dog kun været benyttet to gange.

Afsluttende bemærkninger

Når EU gang på gang sidder bekymringer, der naturligt også gør sig gældende blandt EU's befolkninger, overhørig, er der ekstra grund til at få befolkningerne på banen. Allerede i dag er EU – takket være de åbne grænser – blevet et mekka for organiseret kriminalitet, narkohandel og trafficking. Dette problem bliver kun forværret af at optage lande, som tydeligvis ikke er klar. Da det er de europæiske borgere, som skal leve med konsekvenserne af optagelserne, bør det også være disse borgere, der træffer den endelige afgørelse. Derfor skal der forud for enhver fremtidig udvidelse afholdes en vejledende folkeafstemning i Danmark – uanset hvilket land der måtte søge optagelse. Forslagsstillerne afstår fra at argumentere for bestemmelser om folkeafstemninger med bindende virkning eller andre regler, der ville kræve ændringer i grundloven. Det nye, der indføres, hvis nærværende forslag vedtages, er alene, at der skal afholdes en vejledende folkeafstemning i Danmark om udvidelse af Den Europæiske Union, i god tid inden den endelige beslutning om udvidelsen træffes i Det Europæiske Råd.

http://ec.europa.eu/enlargement/potential-candidate-countries/index_da.htm

Skriftlig fremsættelse

Pia Adelsteen (DF)::

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om afholdelse af vejledende folkeafstemning i forbindelse med fremtidige udvidelser af EU.

(Beslutningsforslag nr. B 30).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.